

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Katedra křesťanské výchovy
Cyrilometodějské teologické fakulty

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Duchovní služba v armádě ČR

Autor: npor. Ing. Karel Smetana
Studijní obor: Teologické nauky (TENA)
Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Duchovní služba v armádě ČR vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedl v ní veškeré zdroje, které jsem v práci použil.

V Olomouci dne .....

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, PhD., za účinnou metodickou, pedagogickou a odbornou pomoc a další cenné rady při zpracování této bakalářské práce. Dále kaplanům duchovní služby Armády České republiky panu pplk. Mgr. Miloslavu Kloubkovi za poskytnutí informací o duchovní službě a otci plk. gšt. ICLic Mgr. et Mgr. Jaroslavu Knichalovi za revizi textu a odbornou pomoc při zpracování této práce. Velké díky patří mé ženě Markétě, která mi byla velkou oporou.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. VOJENSKÝ KAPLAN.....	6
1.1 KDO SE MŮŽE STÁT VOJENSKÝM KAPLANEM	6
1.2 VOJENSKÁ PŘÍSAHA A JEJÍ DUCHOVNÍ ROZMÉR	7
1.3 NÁPLŇ SLUŽBY VOJENSKÉHO KAPLANA	8
1.4 UKONČENÍ KARIÉRY	9
2. HISTORIE VOJESKÉHO KAPLANSTVÍ.....	10
2.1 PŘEDOBRAZ VOJENSKÉHO KAPLANSTVÍ VE STARÉM ZÁKONĚ.....	10
2.2 VZTAH KŘESŤANSTVÍ A VOJENSTVÍ V NOVÉM ZÁKONĚ	12
2.3 DUCHOVNÍ SLUŽBA V ARMÁDÁCH OD STAROVĚKU PO MODERNÍ DĚJINY	14
2.4 DUCHOVNÍ SLUŽBA V OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY 1918 – 1938.....	15
2.5 DUCHOVNÍ SLUŽBA PO II. SVĚTOVÉ VÁLCE 1946-1950	17
3. ZNOVUZAVEDENÍ KAPLANSKÉ SLUŽBY	18
3.1 KAPLANSKÁ SLUŽBA V 21. STOLETÍ	19
3.2 ÚČAST NA ZAHRANIČNÍCH MISÍCH.....	20
3.3 SOUČASNÉ VEDENÍ DUCHOVNÍ SLUŽBY	21
4. OHLÉDNUTÍ ZA UPLYNULÝMI 20 LETY	22
4.1 POŽADAVEK NA DUCHOVNÍ SLUŽBU	22
4.2 STATISTICKÁ ČÁST	23
4.3 NAPLNĚNÍ POŽADAVKŮ	26
5. KVALITATIVNÍ ANALÝZA ROZHOVORŮ	27
5.1 OSOBNOST DUCHOVNÍHO	27
5.2 VZTAH S VELITELEM	29
5.3 VZTAH S VOJÁKY	29
5.4 SPOLEČENSTVÍ S OSTATNÍMI ČLENY DS	30
ZÁVĚR	32
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	33
LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY	34
SEZNAM ZDROJŮ OBRÁZKŮ.....	35
SEZNAM OBRÁZKŮ	36
SEZNAM TABULEK.....	36
SEZNAM GRAFŮ	36
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ	37
PŘÍLOHY	38

ÚVOD

Tato práce je shrnutím a reflexí uplynulých dvaceti let znovuzavedené duchovní služby (dále jen DS) v řadách Armády České republiky (dále jen AČR).

První kapitola je seznámení se s pojmem vojenský kaplan. Jeho vstupem do armády, povinnostmi během služby až po konec kariéry vojáka z povolání.

Historickému pozadí je věnována druhá kapitola, která je koncipována tak, aby jednotlivé podkapitoly logicky navazovaly na myšlenky a hodnoty moderní křesťanský vnímající Evropy. Kořeny kaplanské služby jsou známy již ze Starého zákona, kde je velký důraz kladen na Bohem vedený lid. V Novém zákoně se razí přístup lásky k bližnímu a nedělá se rozdíl mezi národy, jako tomu bylo ve Starém zákoně. Navazuje část věnována období starověku, středověku a novověku. A poté je pojednáno o meziválečném období první republiky a vztah kaplanské služby k Československu. Po II. světové válce se na čtyři roky vrací DS do znovuoobnovené Československé armády. Po roce 1950 nastává odmlka až do roku 1995, kdy je započato vyjednávání o znovuzavedení duchovní služby do armády již samostatné České republiky.

Následující kapitola pojednává o vyjednávání a možnosti znovuzavedení duchovní služby v druhé polovině 90. let 20. století. Důraz je kladen na výrazné osobnosti, zejména katolického kněze, plzeňského biskupa Mons. Tomáše Holuba a současného hlavního kaplana – katolického kněze, plk. gšt. Jaroslava Knichala. Dále je zde popsán průběh a vývoj duchovní služby až po současnost.

V předposlední kapitole je provedeno ohlédnutí se za posledními dvaceti lety působení duchovní služby v řadách AČR a naplnění požadavků definovaných v dohodě mezi Ministerstvem obrany (dále jen MO), Ekumenickou radou církví (dále jen ERC) a Českou biskupskou konferencí (dále jen ČBK) pro nově vzniklou duchovní službu v 2. polovině 90. let. Poměr zastoupení jednotlivých církví a vývoj počtu aktivních duchovních v řadách AČR v uplynulých dvou dekadách.

V závěrečné kapitole jsou pomocí kvalitativní analýzy rozebrány dva rozhovory se současnými členy DS AČR. Důraz je zde kladen na vztah členů DS k veliteli, mužstvu, v rámci DS a na osobní motivaci sloužit v DS AČR.

1. VOJENSKÝ KAPLAN

Nechť tato bakalářská práce je zahájena oficiálním mottem duchovní služby AČR, které jest: „Radosti a starosti vojáka, jsou radosti a starosti kaplana.“¹

Toto moto opravdově vystihuje hlavní myšlenku a poslání vojenských kaplanů. A to bez ohledu na náboženské vyznání, politické pozadí, místo, napříč dějinami. Vojenský kaplan plní roli naslouchajícího otce k potřebám všech vojáků.

1.1 Kdo se může stát vojenským kaplanem

Vojenským kaplanem se může stát bezúhonný český občan, který splní minimální požadavky pro vstup do AČR, což jsou testy fyzické zdatnosti, psychologické vyšetření a zdravotní prohlídka.² Pokud se jedná o katolíka, je nominovaný českou biskupskou konferencí a musí mít minimálně jáhenské svěcení. Ostatní vyznání má na starosti ekumenická rada církví. I zde jsou kandidáti voleni z duchovních, nikoli laiků dané církve. Pozice vojenského duchovního se obsazuje zpravidla na 4 roky, avšak praxe je taková, že se tato doba závazku prodlužuje i několikrát.

Možnost zavedení obnovené duchovní služby se opírá o text Ženevských úmluv³. V České armádě je rozměr duchovní služby uveden a konkretizováno působení v Smlouvě o podmínkách vzniku a působení DS v resortu MO mezi ERC a ČBK a Dohodě o DS v resortu MO uzavřené mezi MO na straně jedné a ČBK a ERC na straně druhé. Tato smlouva a dohoda byly podepsány 3. června 1998. Za MO podepsal RNDr. Michal Lobkowicz, tehdejší ministr obrany ČR, za církve sdružené v ERC předseda prezidia Mgr. Pavel Smetana a za ČBK kardinál Dr. Miloslav Vlk.⁴ Rozkazem

---

¹ Srov. HOLUB, Tomáš. Oficiální stránky Duchovní služby Armády České republiky. In: Duchovní služba Armády České republiky [online]. Praha: Ministerstvo obrany [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://kaplani.army.cz/>

² Srov. Jak se stát vojákem z povolání? *Nábor do armády* [online]. Praha: ©Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu, 2018 [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <https://kariera.army.cz/vojak-z-povolani>

³ Srov. Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů

⁴ Srov. Smlouva o podmínkách vzniku a působení duchovní služby v resortu ministerstva obrany (1998)

ministra obrany České republiky RNDr. Michala Lobkowicze č. 19., byla zřízena DS k 22. červnu 1998.

1.2 Vojská přísaha a její duchovní rozměr

Každý kaplan zařazen do ozbrojených sil České republiky je povinen složit vojenskou přísahu. Současné znění přísahy platné od 1. července 2016 je následující:

Já, voják, vědom si svých občanských a vlasteneckých povinností, slavnostně prohlašuji, že budu věrný České republice.

Budu vojákem statečným a ukázněným, budu plnit úkoly ozbrojených sil a budu dodržovat právní a vojenské předpisy.

Svědomitě se budu učit ovládat vojenskou techniku a zbraně, připravovat se k obraně České republiky a budu ji bránit proti vnějšímu napadení.

Pro obranu vlasti jsem připraven nasadit i svůj život.

*Tak přísahám!*⁵

Po zaznění těchto slov se z rekruta vojína stává voják z povolání, v případě duchovních důstojníků. Vojská přísaha není jen povinná formalita, ale její text opravdově zavazuje k obraně státu. Lze zde vidět kromě všeobecně platných morálních principů i prvek křesťanské lásky, kdy voják přísahá, že je ochoten obětovat za svou vlast, rodinu a přátele svůj život. V evangeliu sv. Jana Ježíš vybízí k lásce k bližním slovy „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele“ (J 15,13). Věřme, že soudobí vojáci jsou stateční a dostojí své přísaze v době strachu.

---

⁵ Srov. Vojská přísaha. *Ministerstvo obrany a Armáda České republiky*[online]. © Army.cz, 2019 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/kariera/prisaha/vojska-prisaha-124852/>

1.3 Náplň služby vojenského kaplana

Jelikož je vojenský kaplan zařazen mezi vojáky z povolání musí každoročně splnit přezkoušení z tělesné přípravy⁶ a být zdravotně a psychicky zcela zdrav. Vojenský kaplan je přímo podřízen pouze veliteli, nemůže být úkolován ničím jiným, než je jeho posláním, co by duchovní. V rámci plnění své služby je zařazen mezi non-kombatanty⁷, tudíž se nesmí účastnit boje a nesmí používat zbraň mimo své osobní. A to pro ochranu svého a jemu svěřených životů.⁸

Následující text je citací 10. článku z Dohody o spolupráci mezi MO ČR, ERC v ČR a ČBK, kde je definována náplň práce vojenských duchovních.

„Vojenský duchovní má tuto náplň práce:

- je poradcem velitele v oblasti lidských hodnot, vojenské etiky, morálky a mezilidských vztahů
- osobním příkladem a aktivní motivací vytváří pozitivní atmosféru pro zlepšování a prohlubování vzájemné důvěry u útvaru
- je k dispozici příslušníkům jednotky, ve které působí, i jejich rodinným příslušníkům pro osobní rozhovor je-li potřeba, doporučuje další odbornou pomoc
- preventivně působí proti konfliktům v oblasti mezilidských vztahů
- má právo na přístup ke každému pracovníkovi rezortu Ministerstva obrany ve své jednotce, má právo účastnit se velitelských porad a vyslovovat se k otázkám, jež se týkají lidského rozměru služby pracovníků rezortu Ministerstva obrany v jeho jednotce, etických a jiných problémů, které souvisejí s činností vojenského duchovního

---

⁶ Srov. PŘÍVĚTIVÝ, Lubomír, Služební tělesná výchova v rezortu Ministerstva obrany (Nový normativní výnos MO), *Vojenské rozhledy*, 2011, roč. 20 (52), č. 2, s. 142–147, ISSN 1210-3292

⁷ Srov. Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů

⁸ Srov. HOLUB, Tomáš. Pastorační služba v Armádě České republiky. Praha: Pastorační středisko, 2007. 18 s. Studijní texty Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy a Pastoračního střediska při Arcibiskupství pražském; sv. 4. ISBN 978-80-254-3049-1.

- vykonává nebo zabezpečuje duchovní službu pro pracovníky rezortu Ministerstva obrany a jejich rodiny včetně bohoslužeb pro všechny církevní denominace sdružené v rámci České biskupské konference a v Ekumenické radě církví
- hájí zájmy pracovníků rezortu Ministerstva obrany jiných vyznání a jejich rodin a zprostředkovává jim kontakt s jejich duchovními, pokud služba těchto duchovních není v rozporu se stanovenou působností rezortu Ministerstva obrany
- spolupracuje s duchovními ostatních církví a náboženských společností, není-li činnost těchto duchovních v rozporu s posláním a působností rezortu Ministerstva obrany
- spolupracuje s duchovními jiných armád v rámci mezinárodních vojenských aktivit
- spolupracuje s vojenskými lékaři, psychology a dalšími pracovníky, kteří zabezpečují sociální politiku v rezortu Ministerstva obrany.,⁹

Z předchozí citace je zřejmé poslání vojenských kaplanů v prostředí AČR. Je nutno si uvědomit, že vojenští kaplani nejsou v rámci resortu jen pro určitou sortu věřících lidí, ale pro všechny bez rozdílu vyznání.

1.4 Ukončení kariéry

Každý voják z povolání v AČR má určenu dobu rozhodnou, kde její délka závisí na systemizovaném místě, kde má být voják zařazen. Po uplynutí této doby je vojákovi závazek prodloužen, nebo je zařazen na jiné systematizované místo. Přičemž důchodový věk vojáků z povolání je stanoven na hranici 60 let.¹⁰

---

⁹ Srov. Dohodu o duchovní službě v resortu MO (1998), č. 10

¹⁰ Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. In: *Sbírka zákonů*. 14. 9. 1999.

2. HISTORIE VOJESKÉHO KAPLANSTVÍ

Nejprve bude tato kapitola historie vojenského kaplanství zaměřena na důvěru Izraelských vojáků v Boha a předobraz vojenského kaplanství ve Starém zákoně. Dále na přítomnost věřících vojáků v Krista v Římské armádě. Krátce budou shrnuty dějiny středověku a novověku. Poté bude část věnována období mezi první a druhou světovou válkou a závěrem období normalizace. Pro obsáhlost tohoto tématu je nemyslitelné, aby tato bakalářská práce byla v tomto přehledu podrobnější.

2.1 Předobraz vojenského kaplanství ve Starém zákoně

Vztah duchovního rozměru, Boha, a záležitostmi spojenými s vojenským životem, jako jsou války a strasti vojenského života jsou známy již ze Starého zákona. V páté knize Mojžíšově, Deuteronomiu, je v 20. kapitole definován Bohem zákon o válce. Bůh ujišťuje lid Izraelský, že nebude sám v boji proti silnějšímu nepříteli. Před bitvou kněz provede promluvu k lidu:

„Slyš, Izraeli! Dnes podstupujete boj proti svým nepřátelům. Neklesejte na mysl, nebojte se, nebud'te ustrašení, nemějte z nich hrůzu. Vždyť Hospodin, váš Bůh, jde s vámi, aby za vás bojoval s vašimi nepřáteli a zachránil vás“ (Dt 20,3-4).

Z předchozí citace je zřejmé, že již v Starém zákoně měl kněz významnou roli v tehdejší armádě. Dá se říci, že je to předobraz vojenských kaplanů moderních dějin.

Pojetí válek není předmětem této bakalářské práce, ale nezmínit vztah mezi Bohem a Izraelským lidem v této záležitosti by bylo vzhledem k pochopení vojenské kaplanské služby a vývoje pojetí lidskosti a humánnosti v průběhu dějin ochuzující.

V již citované části 20. kapitoly Deuteronomia je dále kromě Božího nařízení, jak má formálně probíhat příprava na bitvu – viz promluva kněze k lidu, tak i přesný postup, jak nakládat s městem a jeho obyvateli, které se nevzdá, či vzdá. Zde jde vidět, že Bohu záleží, aby primárně Izraelité dobývali diplomatickou cestou a vyzvali město, ke kterému doputovali, ke kapitulaci. Pokud se město nevzdalo, Bůh přikázal město oblehnout a vedl svůj lid k vítězství. Po vítězství vedeném Bohem nebylo město vyplněno, ale všichni muži pobiti, ženy, děti a dobytek ušetřeny a ponechány jako lup. V opačném případě, pokud se město vzdalo, tak jeho lid byl podroben nuceným pracím a zotročen.

Některé národy však příležitost ke kapitulaci nedostaly, z obavy Boha, že by mohly naučit Izraelce chovat se „ohavně“, těmi národy byli Chetejci, Emorejci, Kenaanci, Perizejci, Chivejci a Jebúsejci.

Jako příklad vlivu víry a důvěry v Boha na průběh bitvy je na následujícím obrázku malba z roku 1871 od Johna Everetta Millaise zobrazující Mojžíše, Árona a Huru, kdy Mojžíš musí, na příkaz Boha, během bitvy o Rafidím držet ruce vztyčené a modlit se, aby Izraelité zvítězili. Bitva se táhla hodiny a Mojžíšovi začaly ruce klesat a Izraelité začali prohrávat, proto mu je jeho společníci podpírali, aby dosáhli vítězství.

Obrázek 1: Vítězství pána! ¹¹

---

¹¹ MILLAISE, Johna Everett Millaise. *zmiinternational.org* [online]. [cit. 15.4.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.zmiinternational.org/tag/battle-at-rephidim/>

2.2 Vztah křesťanství a vojenství v Novém zákoně

V Novém zákoně není nikde rozlišeno, zda vojáci jsou dobří, či špatní. Na rozdíl tomu, jak ve Starém zákoně vnímal Izrael sebe sama, jako vyvolený lid a ostatními opovrhoval. Novozákonní pohled je pohled lásky, který nahlíží na vojáka, jakéhokoli vyznání, jako na člověka s velkou mocí, která vyžaduje velkou míru zodpovědnosti a disciplíny. Proto je důležité nesoudit člověka jenom podle jeho povolání, ale pohlížet na komplex jednotlivých jeho vlastností.

S vojáky se v Novém zákoně setkáváme prakticky všude. V této práci budou zmíněni pouze Ti, kteří jsou za příklad vojáka – křesťana. První obrácení vojáci byli z řad Římské říše, která se v době Ježíše Krista rozpínala po celé Evropě až na Blízký východ. Jedná se o vnímavé a citlivé vojáky, které nějak zasáhla přítomnost Krista, ať již osobně, či nepřímou.

Jedním z nejznámějších vojáků konvertitů ke křesťanství je sv. Longin, který se podle legendy stal křesťanem v moment, kdy probodl Ježíši na kříži bok kopím¹², které je dnes známo jako kopí osudu. Tento moment je ztvárněn vlámským malířem Gerardem de la Valle na následujícím obrázku.

Obrázek 2: Longin probodává kopím bok Krista¹³

---

¹² Srov. CHLUMSKÝ, Jan. Sv. Longín. *Životopisy svatých* [online]. 2014 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=5193>

¹³ VALLE, Gerard De La Valle. *keepthefaitth.co.uk* [online]. [cit. 14.4.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.keepthefaitth.co.uk/2019/12/31/piercing-the-veil-uncovering-the-secrets-of-the-holy-lance/>

Za prvního pokřtěného vojáka je považován římský setník sv. Kornélius, kterého pokřtil sv. Petr (srov. Sk 10, 48). Moment křtu je na následujícím obrázku Francesca Trevisaniho. Podle legendy se stal sv. Kornélius druhým biskupem v Caesareji.

Obrázek 3: Sv. Petr křtí římského setníka sv. Kornélia¹⁴

Za zmínku patří ještě stručný výtah známých římských vojáků, kteří byli křesťany a téměř všichni za toto vyznání zemřeli mučednickou smrtí. Řadovými vojáky to byli Marinus z Kaisereie, který je považován za prvního umučeného římského křesťanského vojáka. Dále Callistratus a jeho rodina, Achilleus, Nereus, sv. Amon, Zeno, Ingen, Ptolemaios a Teofil. Z důstojnických řad vojska jsou nám známí Marcus, sv. Polyeuctus, sv. Martin z Tours, který jako jediný zemřel přirozenou smrtí, sv. Šebestián, který byl zavražděn asi nejbrutálnějším způsobem, a to prostřelen šípem, avšak zranění nepodleh, byl vyléčen sv. Irenou a poté v cirku ubit kyji a vhozen do stoky.¹⁵

---

¹⁴ TREVISANI, Francesco Trevisani. *forallsaints.wordpress.com* [online]. [cit. 15.4.2020]. Dostupný na WWW: <https://forallsaints.wordpress.com/2011/02/04/cornelius-the-centurion/>

¹⁵ Srov. CHLUMSKÝ, Jan. *Životopisy svatých* [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/>

V období římské říše být vojákem křesťanem bylo velmi rizikové povolání. Doufejme, že tito stateční vojáci – křesťané se stali inspirací budoucím generacím, hlavně tedy vojenským duchovním.

2.3 Duchovní služba v armádách od starověku po moderní dějiny

V prvních staletích, byli křesťané pronásledováni a popravováni. Tehdy nebyl žádný stát, který by byl křesťanský a měl svoji armádu s křesťany ve svých řadách. Na výsluní a do řad armád států se oficiálně křesťanští vojáci dostali až v roce 313, kdy Konstantin Veliký vydal Edikt Milánský a tím zajistil náboženskou svobodu. Do té doby máme zprávy o tom, že mezi vojáky byli i pokřtění, ale pouze tajně.

Doposud byl postoj křesťanů veskrze pacifistický. Díky christianizaci Evropy, změně statutu a postavení křesťanů se křesťané stávají zodpovědní nejen za sebe, ale za celou společnost a její dobro. Významnou osobností přehodnocující použití vojenské síly ve vztahu ke křesťanství je sv. Augustin, biskup z Hippo (354-430). Definuje pojem „spravedlivá válka“, kde je jejím principem povinnost potrestat spáchané bezpráví. Toto učení se stává východiskem k vývoji a pojetí morálního rozměru válčení až do dvanáctého století, kde tzv. dekrétisté definovali pojetí nedovolené války, které se stalo východiskem pro sv. Tomáše Akvinského a jeho učení o spravedlivé válce. Následným schizmatem v církvi a objevením Ameriky končí dějiny středověku.

Tím, že byl objeven nový kontinent, se východiska pro použití vojenské síly mění, již není třeba bránit pouze křesťanský svět. Jako první zareagoval na tuto změnu dominikán Francesco de Vitoria (1483-1546), který položil základy mezinárodním společenstvím a úmluvám platným mezi národy. Navazuje na něj protestantský učenec Hugo Grotius (1583-1645), který se zabývá etikou válečného konfliktu s důrazem na možnost posoudit ji z vnějšku, díky tomu je považován za „otce mezinárodního práva“. Svět se však ubral směrem pragmatického chápání politiky od Nicolla Machiavelliho (1469-1527).¹⁶

---

¹⁶ Srov. HOLUB, Tomáš. *Boj proti terorismu ve světle nauky o takzvané spravedlivé válce: návrh kriteriologie*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2009. ISBN 978-80-7278-508-7.

2.4 Duchovní služba v období První Republiky 1918 – 1938

Nejvýznamnějším vzorem napříč dějinami moderní duchovní služby byli pravděpodobně kaplani a kuráti z období první republiky. Tito kaplani vycházeli z duchovních rakousko-uherské armády bojující v I. světové válce. Po vyhlášení samostatnosti a vzniku Československé republiky 28. října 1918 se katoličtí duchovní ocitli v nepříjemné situaci. Spojení oltáře a trůnu z doby Habsburské, kdy monarchie katolickou církev využívala k dosažení svých cílů, nebylo snadné katolické církvi prominout.¹⁷

Avšak napětí mezi státem a církví se podařilo v polovině druhého desetiletí uklidnit a duchovní služba se stala nedílnou součástí Československé armády. Tento složitě vybojovaný smír neměl dlouhého trvání. Po podpisu Mnichovské dohody 29. září 1938 kdy bylo Německu postoupeno Československé pohraničí, nastaly naší mladé republice těžké časy. Během prvního roku od postoupení pohraničí se redukce vojenských sil nedotkla duchovní služby. Avšak 31. srpna 1939 byla situace pro vojenskou duchovní službu definitivní jako pro většinu Československé armády. Nastalo období, kdy z taktických a strategických důvodů kněží odmítli být v malém vládním vojsku, které spadalo pod německé velitele, a v ústraní se účastnili odboje, nebo narukovali, na doporučení Říma, k našim jednotkám ve Francii. Mnoho našich duchovních bylo zapojeno do státního odboje, zajato, deportováno do koncentračních táborů a umučeno. Jako příklad zde bude uveden stručný pohled na generála duchovní služby mons. Metoděje Kubáně, jehož život je svědectvím obrovské lásky, humoru a obětavosti až do konce. Na následující fotografii je již v hodnosti brigádního generála.

---

¹⁷ Srov. FLOSMAN, Martin. *S orlem i lvem Čeští vojenští duchovní v dramatickém dvacátém století*. Acta Musei Nationalis Pragae, Series A-Historia, 2016. ISBN 978-80-7557-230-1.

Obrázek 4: Generál duchovní služby Msgre Methoděj Kubáň¹⁸

Methoděj Kubáň pocházel z chudé rodiny, po studiu na gymnáziu vystudoval teologii a stal se knězem. Po pár měsících praxe ve farnosti byl povolán jako polní kurát do Rakousko-uherské armády. V období první republiky byl velmi oblíbenou a výraznou osobností. Svou vojenskou kariéru zakončil v hodnosti generála. Ve výslužbě působil jako ministerský rada na ministerstvu vnitra. V roce 1940 byl zatčen nacistickým gestapem a držen v nechvalně známém „domečku“ vedle Lorety, poté vězněn v Pankrácké věznici, Terezíně a umučen v Dachau.

Otec Kubáň je příkladem vzorného vojáka srdcem i duší a novodobého mučedníka, který dostal své vojenské přísaze a pro svou vlast položil svůj život.¹⁹

---

¹⁸ NEZNÁMÝ, Neznámý fotograf. *acr.army.cz* [online]. [cit. 5.4.2020]. Dostupný na WWW: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=9628>

¹⁹ Srov. STEHLÍK, Eduard. *Páter Method: životní příběh generála duchovní služby Msgre Methoděje Kubáně*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, 2006. ISBN 80-7278-370-X.

2.5 Duchovní služba po II. světové válce 1946-1950

Po konci II. světové války se duchovní služba, na pouhé čtyři roky, vrátila do řad znovuobnovené Československé armády. V roce 1949 byl donucen přednosta duchovní služby generál Janák jít do výslužby. Poprvé byl vedením duchovní služby dočasně pověřen duchovní nekatolického vyznání, který byl vhodný – člen komunistické strany – pro prosazení a vzniku armády dle Sovětského vzoru. I přes pokusy arcibiskupa Berana dosadit vhodného kandidáta z řad katolíků, nebylo možné odvrátit osud DS. 1. ledna 1950 DS předala všechny matriky Ministerstvu vnitra. O rok později i péči o vojenské hroby, pomníky a památky. Tím se definitivně uzavřela krátká epizoda poválečné DS v Československu a nastává období čtyřicetileté komunistické totality, kde v řadách armády Bůh nemá místo.²⁰

---

²⁰ Srov. FLOSMAN, Martin. *S orlem i lvem...*

3. ZNOVUZAVEDENÍ KAPLANSKÉ SLUŽBY

Od zrušení vojenské duchovní služby v roce 1950, okupaci 1968 a revoluci v roce 1989. Nastal vhodný čas pro prozkoumání možnosti znovuzavedení DS do řad moderní armády již samostatné České republiky. Toto vyjednávání započalo v druhé polovině 90. let, kdy byl touto službou pověřen katolický kněz Tomáš Holub, současný biskup plzeňský na obrázku níže.²¹ Vyjednávání se táhlo až do roku 1998, kdy vyšel rozkaz ministra obrany České republiky č. 19/1998, kterým byla zřízena DS.

Obrázek 5: Plzeňský biskup Mons. ThLic. Tomáš Holub Th.D.²²

---

²¹ Srov. LAŇKA, Jiří Ignác et al. *Duchovní služba Armády České republiky*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, [2018], 2018. ISBN 978-80-7278-754-8.

²² NEZNÁMÝ, Neznámý fotograf. *cirkev.cz* [online]. [cit. 5.5.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.cirkev.cz/cs/tomas-holub>

3.1 Kaplanská služba v 21. století

Setkání se s realitou vojenského života je pro začínajícího kaplana velmi obtížná, přestože výchovou v semináři je veden k hodnotám nedalekým k těm vojenským. Nabytí vojenských návyků přichází časem a je spíše adaptací na odlišné prostředí oproti farnostem, kde je větší zastoupení žen než mužů. V AČR je dle statistiky uvedené v kvantitativní genderové analýze z roku 2019 od zprofesionální armády v roce 2004, zastoupení žen ve služebním poměru oscilující kolem hranice 13 procent.²³

Působení v převážně mužském kolektivu se zdá obtížnější, zvláště pro duchovního, ale po přijetí v drsném vojenském prostředí plném nepřístupných povah se později kaplan stane nedílnou součástí vojenského kolektivu s hlubokým respektem. Poslání vojenského kaplana je vyhledávanou službou, která pomáhá nejen v období válečných konfliktů, nebo plnění obtížných úkolů, ale i v období klidu a míru. Službu vojenského kaplana mohou bezplatně využívat i rodinní příslušníci vojáků. Většinou tuto službu hledají rodiny zesnulých vojáků v činné službě. Právě vojenský kaplan je tím, kdo seznamuje rodinu s faktem, že jejich blízký položil život při výkonu služby vlasti.²⁴

Pokud je voják otřesen, nebo se necítí ve stavu psychické pohody, tak jsou pro něj otevřeny dvě cesty, a to cesta vojenského psychologa, nebo rozhovor s kaplanem. Výhodou konzultace svého problému, ať osobního, či pracovního, s vojenským kaplanem je v tom, že o tomto rozhovoru není veden žádný záznam, kdežto u psychologa je již vykazován zápis o sezení. Právě díky důvěře v soukromý rozhovor s kaplanem a jeho diskrétnost je člověk otevřenější, než když ví, že jeho slova můžou negativně ovlivnit jeho kariéru. Kaplan by měl racionálně zvážit, zda je problém daného partnera v dialogu tak závažný, že ho pozitivně motivuje a odkáže na psychologickou službu.

---

²³ Srov. Kvantitativní genderová analýza k 1. lednu 2019. In: *Ministerstvo obrany* [online]. Praha: Sekce státního tajemníka Ministerstva obrany, 2019 [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/assets/informacni-servis/povinne-informace/1-rovne-prilezitosti/kvantitativni-genderova-analyza-k-1--1--2019_1.pdf

²⁴ Srov. LAŇKA, Jiří Ignác. *Generál duchovní služby Msgre. Jaroslav Janák „In nomine Domini“*. Vojenská duchovní služba, 2016. ISBN 978-80-880028-07-9.

O důvěře a přátelském vztahu kaplanů s příslušníky armády svědčí i to, že vojáci v činné službě, ba i veteráni udržují kontakt s kaplanem i mimo pracovní prostředí. Příkladem mohou být svatby, křty vojáků, vojákyň, jejich dětí, kdy oddávajícím, či udělovatelem křtu je právě vojenský kaplan.

Mezinárodní vojenské poutě do Lurd jsou již tradičním místem setkávání se vojenskými jednotkami z celého světa již od II. světové války. Česká republika se účastní těchto poutí každoročně od roku 1992. Díky tomu, že se jedná veskrze o duchovní pout', je možné se zde setkat téměř se všemi kaplany naší armády.²⁵

3.2 Účast na zahraničních misích

Velkým přínosem pro AČR je účast DS na zahraničních operacích, kdy kaplani poskytují nejen duchovní útěchu vojákům odloučeným od rodiny a přátel. Aktivně se kaplani podílí na komunikaci s velitelem kontingentu, kde plní roli jeho asistenta a partnera v otázkách ohledně morálky, společenského života a způsobu trávení volného času vojáků na základně.

Poslání a důležitost vojenského kaplana je nejvíce oceněna v době bolesti. Příkladem je starost o raněné a nemocné, psaní dopisů pozůstalým a doprovázení ostatků zesnulých zpátky do vlasti.²⁶

---

²⁵ Srov. Lurdy – mezinárodní vojenská pout'. *Duchovní služba Armády České republiky* [online]. Ministerstvo obrany, ©2004-2014 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://www.kaplani.army.cz/lurdy-mezinarodni-vojenska-pout>

²⁶ Srov. VYMĚTAL, M., *Evangelium v uniformě. Písemná práce k vikariátu*. Vlastním nákladem, Praha, 1999

3.3 Současné vedení duchovní služby

Vedením duchovní služby byl od znovuzavedení v roce 1998 pověřen katolický kněz Tomáš Holub, který byl ve funkci až do roku 2006. Poté jej nahradil do roku 2015 duchovní československé církve husitské Jan Kozler. Nyní je v čele duchovní služby katolický kněz Jaroslav Knichal na obrázku níže.

Obrázek 6: Hlavní kaplan DS plk. gšt. ICLic Mgr. et Mgr. Jaroslav Knichal ²⁷

O odbornosti a schopnostech vojenských kaplanů současné AČR svědčí nejen vysokoškolské vzdělání, ale i četné vyznamenání. Za příklad zde budou zmíněny vyznamenání udělená současnému hlavnímu kaplanovi. Záslužný kříž ministra obrany České republiky II. stupně, Čestný odznak AČR Za zásluhy III. stupně, Medaile Za službu v ozbrojených silách České republiky II. stupně, Medaile ministra obrany České republiky Za službu v zahraničí – Afghánistán II. stupně, Medaile ministra obrany České republiky Za službu v zahraničí – KFOR III. stupně, Medaile ministra obrany České republiky Za službu v zahraničí – Irák III. stupně a NON Article 5 NATO Medal ISAF Operation.²⁸

---

²⁷ NEZNÁMÝ, Neznámý fotograf. *kaplani.army.cz* [online]. [cit. 12.5.2020]. Dostupný na WWW: <http://www.kaplani.army.cz/jaroslav-knichal>

²⁸ Srov. Vedení duchovní služby. *Duchovní služba Armády České republiky* [online]. Ministerstvo obrany, ©2004-2014 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://www.kaplani.army.cz/vedeni-duchovni-sluzby>

4. OHLÉDNUTÍ ZA UPLYNULÝMI 20 LETY

Stěžejní část této práce je věnována zpětnému pohledu na uplynulých 20 let. Je zaměřena na požadavky při vzniku kaplanské služby, průběhu a jejich naplnění po současnost.

4.1 Požadavek na duchovní službu

V dohodě z roku 1998 o spolupráci mezi MO, ERC a ČBK není definován poměr, či potřebný počet duchovních v AČR. To se ale změnilo dodatkem z roku 2012, kdy MO, ERC a ČBK definovali minimální a požadovaný počet duchovních uvedený v tabulce níže.

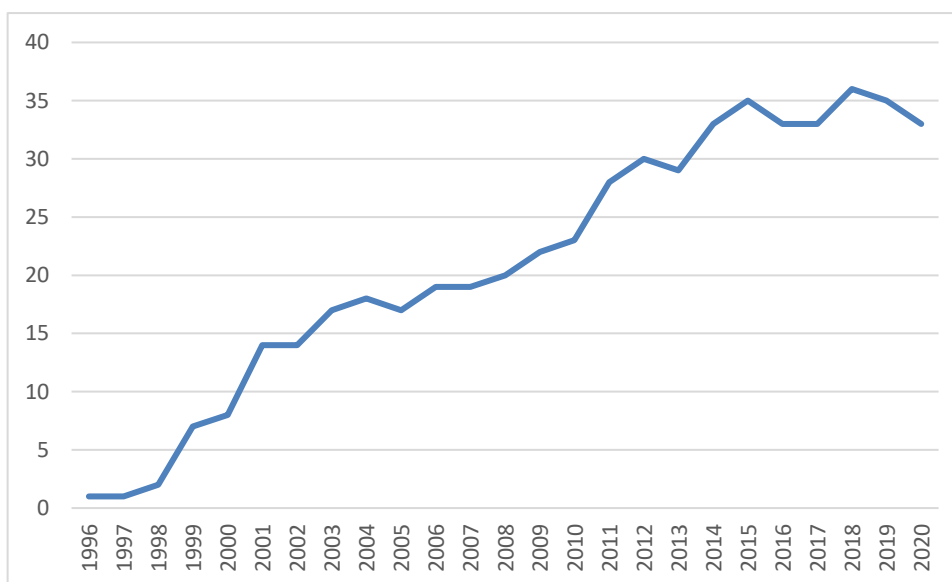
Tabulka 1: Požadavek na duchovní službu AČR

Církev	Požadavek	Minimum
Církev římskokatolická, včetně Církve řeckokatolické	20	7
Církev československá husitská	7	4
Českobratrská církev evangelická	5	3
Církev bratrská	2	1
Církev adventistů sedmého dne	1	1
Pravoslavná církev v českých zemích	1	1
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	1	1
Jednota bratrská	1	1
Starokatolická církev	1	1
Evangelická církev augsburského vyznání	1	1

4.2 Statistická část

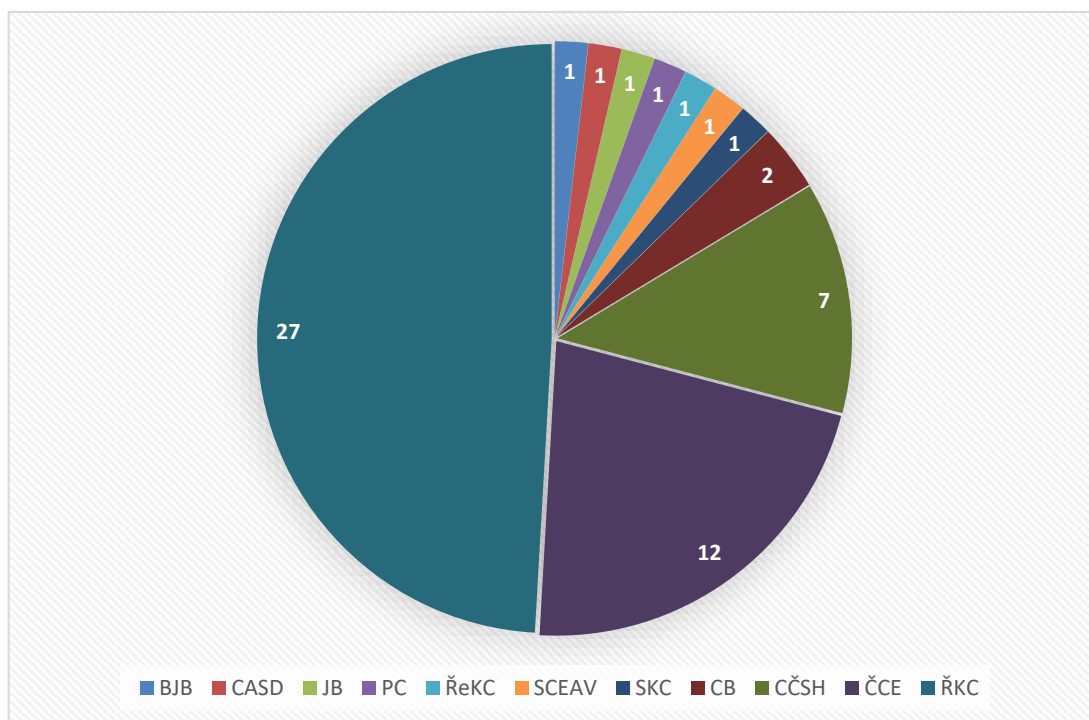
V následující části jsou zobrazena statistická data ve formě grafů. Odkaz na konkrétní porovnávaná data jsou v grafech popsána v legendě grafu, nebo v textu k danému grafu a hodnoty jsou vyjadřovány absolutním počtem nikoli procentuálně. Tato reprezentace dat byla zvolena, aby na první pohled bylo zřejmé, v jakých číslech se pohybujeme. Výchozí tabulka s daty je v příloze.

První vizualizace poukazuje na rostoucí počet duchovních v AČR od jejího zavedení koncem 90. let 20. století až do roku 2020. K jednotlivým rokům je v grafu zaveden aktuální počet duchovních v činné službě. Nejvýznamnějším bodem tohoto grafu je rok 1999, kdy došlo k oficiálnímu znovuzavedení duchovní služby. Křivka má rostoucí charakter, období stagnace jsou patrná pouze v letech 2007 a 2017, naopak období regrese je v roce 2005, 2013 a nejvýraznější koncem křivky od 2018. Pokud se jedná o poklesy duchovních, tak jsou ročně v jednotkách a výrazně to neovlivňuje lineární růst počtu členů této služby.

Graf 1: Počet Vojenských kaplanů 1996 – 2020

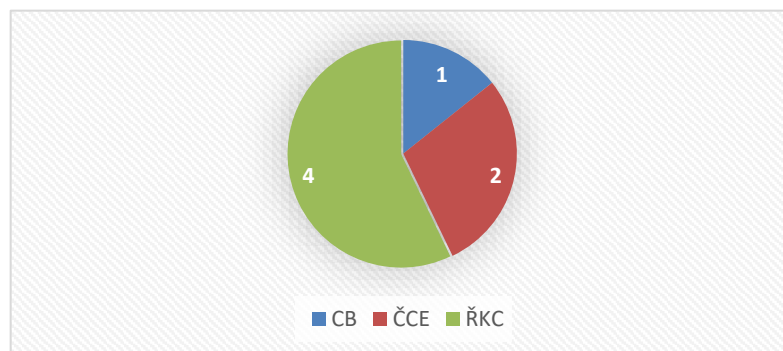
V AČR od roku 1998 se vystřídalo, či stále působí 55 duchovních. Z druhého grafu této kapitoly je na první pohled patrné, že téměř 50 procent duchovních jsou členy Římskokatolické církve. K čtvrtině celku se blíží Československá církev evangelická a poslední výraznou výšečí je Církev československá husitská. Zbylých osm církví je zastoupeno pouze jednotlivci.

Graf 2: Zastoupení jednotlivých církví bez ohledu na délku působení

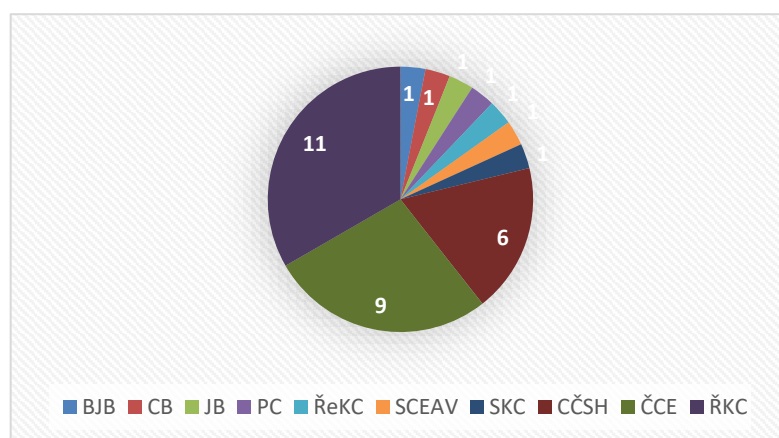
Následující graf zobrazuje zastoupení jednotlivých církví k roku 1999, kdy došlo k jejímu znovuzavedení do řad AČR. Z celkem 7 duchovních byli 4 členy Římskokatolické církve, dva Československé církve evangelické a jeden z církve bratrské.

Graf 3: Zastoupení jednotlivých církví k roku 1999

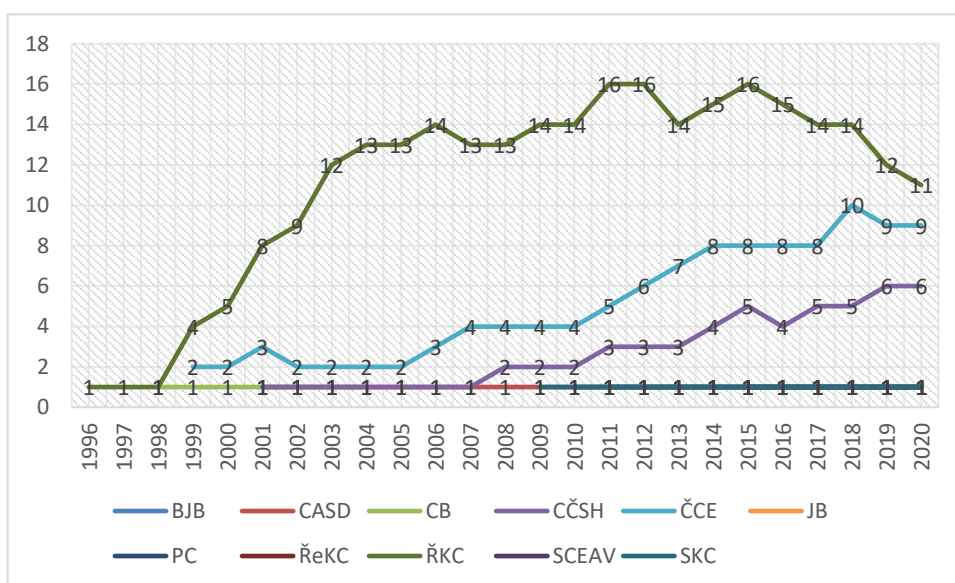
Další graf je vyjádřením posledního roku grafu č. 1, tedy rozložení zastoupení jednotlivých církví k roku 2020. V roce 2020 je s převahou dvou členů zastoupena Římskokatolická církev, kterou následuje Československá církev evangelická. Téměř pětinu tvoří Církev československá husitská a zbylá část je rovnoměrně rozdělena mezi zbylých sedm církví. Celkem je duchovní služba o počtu 33 duchovních.

Při porovnání grafu 3. a 4. lze vidět, že nárůst duchovních je násobně vyšší. I když se poměr duchovních z jednotlivých církví posunul, pořadí počtu duchovních za jednotlivé církve je stále stejné.

Graf 4: Poměr zastoupení jednotlivých církví k roku 2020

Následující vizualizace je sumarizací předchozích grafů, kdy lze názorně vyčíst počty duchovních jednotlivých zastoupení církví za posledních 20 let. Katolická církev je zastoupena v řadách AČR od počátku a její počet rostl do roku 2011 od této doby po jednotkách klesá. Další dvě výrazné křivky jsou církev Českobratrská evangelická a Církev československá husitská, u nichž lze vidět výrazný nárůst počtu duchovních zejména od roku 2007. Zbylé církve mají po jednom členu doposud, kromě Církve Adventistů sedmého dne, která již v řadách armády nemá svého zástupce.

Graf 5: Vývoj počtu duchovních jednotlivých církví 1996-2020

4.3 Naplnění požadavků

Z předchozí podkapitoly lze vyčíst, že požadavky definované dodatkem k smlouvě mezi MO, ERC a ČBK nejsou naplněny, co by do celkového počtu, tak ani jednotlivými církvemi, avšak minimální požadavky jsou splněny. Požadavku AČR na 40 duchovních stále chybí dodat 7 duchovních. Poměrové zastoupení bylo nejbližší požadavku kolem roku 2015.

5. KVALITATIVNÍ ANALÝZA ROZHovorŮ

V rámci této práce byl proveden rozhovor se dvěma současnými duchovními AČR. Oba rozhovory měly podobnou strukturu. Otázky v rozhovorech se opíraly o dohodu mezi MO, ERC a ČBK v článku D, kde je definována náplň práce vojenských duchovních. Díky tomu, že rozhovory byly vedeny v příjemném prostředí a přátelské atmosféře, vyplynuly ještě další doplňující otázky. V rámci následné analýzy byly témata vyskytující se v rozhovorech rozděleny do čtyř kategorií. A to: Osobnost duchovního, vztah s velitelem, vztah s vojáky a společenství s ostatními členy DS. V následujících podkapitolách jsou jednotlivé kategorie rozebrány. Kurzívou jsou zde vypsané útržky klíčových frází k danému tématu.

5.1 Osobnost duchovního

Motivace pro oba respondenty stát se vojenským duchovním je velmi podobná, a to služba druhým. Protože se jedná o věkově rozdílné respondenty a oba mají přibližně 20 let praxe v AČR co by duchovní, tak jejich věk nástupu do řad AČR je rozdílný. Respondent, který nastoupil do DS v pozdějším věku a zažil základní výcvik v době komunismu, se vojákům ve své farnosti věnoval ještě dávno před tím, než byl osloven se stát profesionálním vojákem.

„...že se mi ta práce mezi vojákama hodně líbila a takže jsem tam dělal s nima besedy a nějaký takový, no, besedy hlavně...“

Velmi důležité je, aby členové DS nebyli evangelizační službou. Jako jednu z možností nebýt evangelizačním nástrojem a plnit dohodnutý princip nemisijnosti DS, je dodržovat určitá pravidla, zásady.

„...o Bohu mluvím většinou až jako druhý, nebo že se snažím mluvit o Bohu jako druhý. To znamená, když ten člověk sám se mě na některý otázky zeptá, tak o nich potom rozvinu rozhovor...“

To, že každý člen DS má za sebou úspěšně absolvované vysokoškolské studium sice vypovídá o vzdělanosti této části AČR, ale to neznamená, že se dále nemusí vzdělávat. Příkladem mohou být vlastní iniciativy a koníčky, nebo různá setkání pořádaná jejich církvemi, či jejich „alma mater“.

„...Povinností hlavního kaplana také je, aby i ostatní kaplani se teologicky a duchovně vzdělávali a snažím se pro ně v rezortu obrany vytvářet podmínky...“

Na téma veskrze ateistického prostředí AČR byly reakce velmi překvapivé, kdy respondenti se spíše zamýšleli nad svou vírou a nad tím, jak hovořit jazykem dnešní doby a předávat evangelium, které bez novodobého výkladu je pro člověka neseznámeného, velmi obtížně uchopitelné.

„...nejsm v nevěřícím prostředí. Každý v „něco“ věří. Ale na tuto otázku odpovím tak, že toto prostředí, ve kterém nyní působím, mi daleko více klade otázky se zamýšlet nad mou vírou. Daleko více hledám jazyk víry, aby byl srozumitelný těm, kterým nyní sloužím...“

Jako úskalí se pro členy DS ukázala touha nalézt si čas na odpočinek a nalézt správná slova ve správný čas, ať již v rozhovorech s velitelem, vojáky, ale hlavně při oznamování rodině padlého vojáka, že jim zemřelo dítě, partner.

„...Ve službě vojenského kaplana bylo vždy pro mne velmi obtížné, co říci lidem, rodině, ke které jsem přijížděl s velitelem s oznámením, že jejich syn zemřel při plnění služebních povinností...“

Tyto nepříjemné okamžiky členům DS pomáhá překonávat hlavně víra, sport, hudba.

„...Jednoznačně modlitba, přátelství s některými lidmi, společenství kaplanů, možnost si o tom pohovořit s kolegama...“

Vojenský duchovní tým, že je aktivní a křtí, oddává, pohřbívá nejen vojáky samé, ale i jejich rodinné příslušníky, tak zánikem pracovního poměru v AČR nepřestane mít tyto vazby a věnuje se vojákům jakýmkoli způsobem nadále. Třeba službou v aktivních zálohách.

„...jsem válečný veterán a nebráním se tomu, abych se s válečnými veterány setkával. Doufám, že budou fungovat nějaký ty veteránský centra ve kterých jsem ochotnej i nějakým způsobem spolupracovat. Samozřejmě, že teď v tuhleto chvíli zvažuju formu dobrovolných záloh...“

5.2 Vztah s velitelem

Odpovědi na otázku ohledně osobního vztahu osoby velitele, ať již na útvaru v ČR, nebo na zahraniční misi, k dotazovaným byly veskrze pozitivní, ale i zde bylo pár výjimek.

„...jsem se setkal s velitelem, kteří moc nechtěli respektovat a slyšet můj názor, tam to bylo problematické... „

V obou případech se respondenti shodují, že na velitele je potřeba mít štěstí. Pokud nastane stav, kdy si člen DS najde cestu k veliteli a ten k němu, může se poté jednat o velmi osobní vztah.

„...Měl jsem opravdu štěstí na velitele. S mnohými jsem měl velmi osobní vztah. Na spolupráci se všemi veliteli si opravdu nemohu stěžovat... „

Vztah velitele ke svým podřízeným je do jisté míry ovlivněn radou jemu přiděleného kaplana. Na vztazích mezi členy DS a jednotlivými veliteli je třeba nadále pracovat a tyto vztahy utvrzovat a prohlubovat.

5.3 Vztah s vojáky

Na útvarech, kde je obsazeno místo duchovního, se stala tato služba nedílnou součástí místního vojenského společenství. Členové DS jsou přijímáni mezi mužstvem velmi pozitivně, a to nejen mezi věřícími vojáky. Jeden z respondentů přirovnal svůj vztah s vojáky k otcovsko-synovskému vztahu.

„...Musím říci, že většinou jsem byl vnímán či přijat velmi pozitivně. Pokaždé jsem si na novém místě u útvaru či na misi musel najít to „své“, poznat nové lidi a jejich rodiny, poznat práci těchto lidí...“

Jednou z hlavních náplní práce DS je být k dispozici příslušníkům jednotky, ve které působí, i jejich rodinám. Oba respondenti mají shodné téma častého dialogu s vojáky, jsou to hlavně záležitosti spojené s rodinou, zejména vztahy a problém nemoci u blízkých.

„...Musím říct, že tolik o rodině a o funkci rodiny, jako s vojáky jsem si nikdy nikde tolik nemluvil...“

Členové DS se ale musí potýkat i s nepříjemnými předsudky a nepřijetím ze strany některých vojáků, kteří je odmítají z různých důvodů.

„...V naší společnosti je to tak daný, že někteří lidé mají předsudky vůči „černoprdelníkům“, „flandákům“ a já nevím vůči všemu, bohužel jsem se setkal i s takovými vojáky, kteří mě odmítali apriori, prostě jenom proto, že měli nějakou špatnou zkušenost s církví z minulosti...“

Svou inspiraci k nalezení vhodné rady k řešení osobních problémů vojáků hledají členové DS zejména ve svých rodinách a v načerpaných zkušenostech třeba z příběhů jiných vojáků. Stále se řídí členové DS pravidlem na nikoho nevyvíjet nátlak a nechat rozhodnutí, jak danou situaci řešit čistě na partnerovi v dialogu.

„...mohu ukázat člověku jeho problém či situaci ještě z jiného úhlu. A je na něm samotném, co si z toho vezme či nevezme...“

Mimo osobní rozhovory mají také v náplni práce členové DS pořádat etické semináře. Tyto semináře se pořádají buď v jednotce, nebo jako výjezdní akce, které jsou pro vojáky příjemným zpestřením.

„...snažili jsme se ty etický semináře dělat mimo prostor kasáren. Jo, že jsme vyjeli někam a že jsme si něco zažili, že jsme si něco prožili jiného a nedělali jsme to v kasárnách...“

Vztahy s mužstvem jsou individuální, plné otevřenosti, ale i předsudků. Díky snaze členů DS a pozitivního přístupu velitelů se daří tyto předsudky odbourávat.

5.4 Společenství s ostatními členy DS

Jako esenciální pro správnou funkci DS vnímají oba respondenti vztahy v rámci DS, která je společenstvím více církví.

„...Velmi, naprosto, to je jedinečná věc a bez toho si nedovedu kaplanskou službu vůbec představit, bez toho že bychom byli ekumenický společenství...“

V rámci ekumenického společenství se členové DS společně modlí.

„...máme základní společnou modlitbu a tou je Otče náš, dále vyznání víry, ale máme také společnou modlitbu vojenských kaplanů a modlitbu za mír a modlitbu za padlé a zemřelé. Také se modlíme společně Denní modlitbu církve (breviář)...“

Vojenští duchovní se pravidelně scházejí dvakrát do roka na tři dny a jednou za rok mají velké setkání DS na celý týden. Za důležité považují respondenti naplněnost těchto společně prožitých dnů nejen modlitbou a odbornými přednáškami, ale i jinými aktivitami a tím jsou tato setkání pro členy DS velkou vzpruhou a povzbuzením.

„...setkáváme 2x za rok na tři dny a vždy 1x za rok máme týdenní konferenci vojenských kaplanů. Vždy jsou dny naplněny společným duchovním životem, sportem, vzájemným sdílením zkušeností, studiem či vzděláváním...“

Pro členy DS je mimo společenství jen v rámci DS také důležitá zpětná vazba a podpora své mateřské církve.

„...Vnímám podporu taky lidí a toho, že se za mě církev modlí, a to mě hodně povzbuzuje v mé práci, kterou dělám...“

Na téma naplnění požadavků na počty duchovních dle dodatku z roku 2012, kdy čelíme nenaplněnosti, hlavně u katolické církve. Vyplývalo, že požadavky na členy DS jsou dosti vysoké a církve nedisponují vhodnými kandidáty.

„...Všeobecně mají církve nedostatek duchovních a z toho plyne, že je možná menší výběr kandidátů do služby vojenského kaplana. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že každý kandidát do služby kaplana musí zvládnout psychologické, lékařské testy a test zdatnosti. Následně tříměsíční základní kurz. Toto jsou také důvody, které omezí vstup pro každého duchovního...“

K správnému fungování DS je potřeba, aby všichni členové DS byli otevřeni k ekumenickému dialogu a byli jeden pro druhého. Dle respondentů se to v současnosti daří a problémy jsou opravdu jen malé.

ZÁVĚR

Duchovní služba hrála významnou roli ve světových armádách přes středověk, novověk až po moderní dějiny. Po pádu Rakouska-uherska a osamostatnění vznikla Československá duchovní služba, která to neměla vždy jednoduché a přežila období odmlky za II. světové války a v období komunismu, kdy byla zrušena na více než 40 let. Díky aktivitě a smlouvě mezi ERC a ČBK mohla být v roce 1998 znovuobnovena DS v řadách AČR.

V dohodě mezi MO, ERC a ČBK jsou definovány požadavky na duchovního a jeho povinnosti. Dodatkem k této dohodě z roku 2012 vznikl požadavek na konkrétní počty duchovních a minimální zastoupení jednotlivých církví.

Výsledkem této práce je posouzení naplnění požadavků dle výše zmíněné dohody rozdělené do dvou částí. Přehled statistických dat o vývoji počtu a poměru zastoupení duchovních jednotlivých křesťanských církví v řadách DS a kvalitativní analýza rozhovorů s aktivními členy DS na dané téma.

Z předposlední kapitoly této práce vyplývá, že požadavky z výše zmíněného dodatku jsou naplněny církvemi z ERC, kdežto katolická církev je na polovině požadovaných duchovních.

Dále byly provedeny dva rozhovory se současnými členy DS, kteří své postavení v rámci AČR považují za pevné a velmi prospěšné. Vztahy mezi jednotlivými zkoumanými skupinami jsou na dobré úrovni, i když se občas setkají s nepřijetím, ale jedná se veskrze o individuální případy. Na otázku podstavu duchovních v rámci DS se oba respondenti shodli, že se nejedná pouze o problém katolické církve, ale o trend ve společnosti, kdy je nedostatek duchovních ve všech církvích.

Předmětem dalšího zkoumání by mohl být výzkum, proč když je podstav u všech církví, tak katolická církev nemá naplněné stavy v DS AČR, na rozdíl od ostatních církví.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad*. 13. vyd., (4. opr. vyd.). Praha: Česká biblické společnost, 2007. ISBN 978-80-85810-56-1.
- [2] FLOSMAN, Martin. *S orlem i lvem Čeští vojenští duchovní v dramatickém dvacátém století*. Acta Musei Nationalis Pragae, Series A-Historia, 2016, 70. ISBN 978-80-7557-230-1.
- [3] HOLUB, Tomáš. *Boj proti terorismu ve světle nauky o takzvané spravedlivé válce: návrh kriteriologie*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2009. 199 s. ISBN 978-80-7278-508-7.
- [4] HOLUB, Tomáš. Oficiální stránky Duchovní služby Armády České republiky. In: Duchovní služba Armády České republiky [online]. Praha: Ministerstvo obrany [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://kaplani.army.cz/>
- [5] HOLUB, Tomáš. *Pastorační služba v Armádě České republiky*. Praha: Pastorační středisko, 2007. 18 s. Studijní texty Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy a Pastoračního střediska při Arcibiskupství pražském; sv. 4. ISBN 978-80-254-3049-1.
- [6] CHLUMSKÝ, Jan. *Životopisy svatých* [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://catholica.cz/>
- [7] Jak se stát vojákem z povolání? *Nábor do armády* [online]. Praha: ©Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu, 2018 [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <https://kariera.army.cz/vojak-z-povolani>
- [8] Kvantitativní genderová analýza k 1. lednu 2019. In: *Ministerstvo obrany* [online]. Praha: Sekce státního tajemníka Ministerstva obrany, 2019 [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/assets/informacni-servis/povinne-informace/1-rovne-prilezitosti/kvantitativni-genderova-analyza-k-1--1--2019_1.pdf
- [9] LAŇKA, Jiří Ignác. *Generál duchovní služby Msgre. Jaroslav Janák „In nomine Domini“*. Vojenská duchovní služba, 2016, 70. ISBN 978-80-880028-07-9.

- [10] LAŇKA, Jiří Ignác et al. *Duchovní služba Armády České republiky*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, [2018], 2018. 44 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-7278-754-8.
- [11] STEHLÍK, Eduard. *Páter Method: životní příběh generála duchovní služby Msgre Methoděje Kubáně*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, 2006. 175 s. ISBN 80-7278-370-X.
- [12] PŘÍVĚTIVÝ, Lubomír, Služební tělesná výchova v rezortu Ministerstva obrany (Nový normativní výnos MO), *Vojenské rozhledy*, 2011, roč. 20 (52), č. 2, s. 142–147, ISSN 1210-3292
- [13] Vedení duchovní služby. *Duchovní služba Armády České republiky* [online]. Ministerstvo obrany, ©2004-2014 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://www.kaplani.army.cz/vedeni-duchovni-sluzby>
- [14] Vojenská přísaha. *Ministerstvo obrany a Armáda České republiky*[online]. © Army.cz, 2019 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/kariera/prisaha/vojenska-prisaha-124852/>
- [15] VYMĚTAL, M., *Evangelium v uniformě. Písemná práce k vikariátu. Vlastním nákladem, Praha, 1999*

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

- [1] Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů
- [2] Dohodu o duchovní službě v resortu MO (1998), č.10
- [3] Smlouvu o podmínkách vzniku a působení duchovní služby v resortu ministerstva obrany (1998)
- [4] Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. In: *Sbírka zákonů*. 14. 9. 1999.

SEZNAM ZDROJŮ OBRÁZKŮ

- [1] MILLAISE, Johna Everett Millaise. *zmiinternational.org* [online]. [cit. 15.4.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.zmiinternational.org/tag/battle-at-rephidim/>
- [2] NEZNÁMÝ, Neznámý fotograf. *acr.army.cz* [online]. [cit. 5.4.2020]. Dostupný na WWW: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=9628>
- [3] NEZNÁMÝ, Neznámý fotograf. *cirkev.cz* [online]. [cit. 5.5.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.cirkev.cz/cs/tomas-holub>
- [4] NEZNÁMÝ, Neznámý fotograf. *kaplani.army.cz* [online]. [cit. 12.5.2020]. Dostupný na WWW: <http://www.kaplani.army.cz/jaroslav-knichal>
- [5] TREVISANI, Francesco Trevisani. *forallsaints.wordpress.com* [online]. [cit. 15.4.2020]. Dostupný na WWW: <https://forallsaints.wordpress.com/2011/02/04/cornelius-the-centurion/>
- [6] VALLE, Gerard De La Valle. *keepthefaitth.co.uk* [online]. [cit. 14.4.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.keepthefaitth.co.uk/2019/12/31/piercing-the-veil-uncovering-the-secrets-of-the-holy-lance/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vítězství pána!	11
Obrázek 2: Longin probodává kopím bok Krista	12
Obrázek 3: Sv. Petr křtí římského setníka sv. Kornélia.....	13
Obrázek 4: Generál duchovní služby Msgre Methoděj Kubáň.....	16
Obrázek 5: Plzeňský biskup Mons. ThLic. Tomáš Holub Th.D.....	18
Obrázek 6: Hlavní kaplan DS plk. gšt. ICLic Mgr. et Mgr. Jaroslav Knichal	21

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Požadavek na duchovní službu AČR.....	22
--	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet Vojenských kaplanů 1996 – 2020	23
Graf 2: Zastoupení jednotlivých církví bez ohledu na délku působení	24
Graf 3: Zastoupení jednotlivých církví k roku 1999.....	25
Graf 4: Poměr zastoupení jednotlivých církví k roku 2020.....	25
Graf 5: Vývoj počtu duchovních jednotlivých církví 1996-2020.....	26

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

AČR	Armáda České republiky
BJB	Bratrská jednota baptistů
CASD	Církev adventistů sedmého dne
CB	Církev bratrská
CČSH	Církev československá husitská
ČBK	Česká biskupská konference
ČCE	Českobratrská církev evangelická
DS	Duchovní služba
ERC	Ekumenická rada církví
JB	Jednota bratrská
MO	Ministerstvo obrany
Mons./Msgre	Monsignore
PC	Pravoslavná církev
plk. gšt.	Plukovník generálního štábu
PUB	Vojenská publikace
ŘeKC	Řeckokatolická církev
ŘKC	Římskokatolická církev
SCEAV	Slezská církev evangelická augsburského vyznání
Sk	Skutky apoštolů
SKC	Starokatolická církev

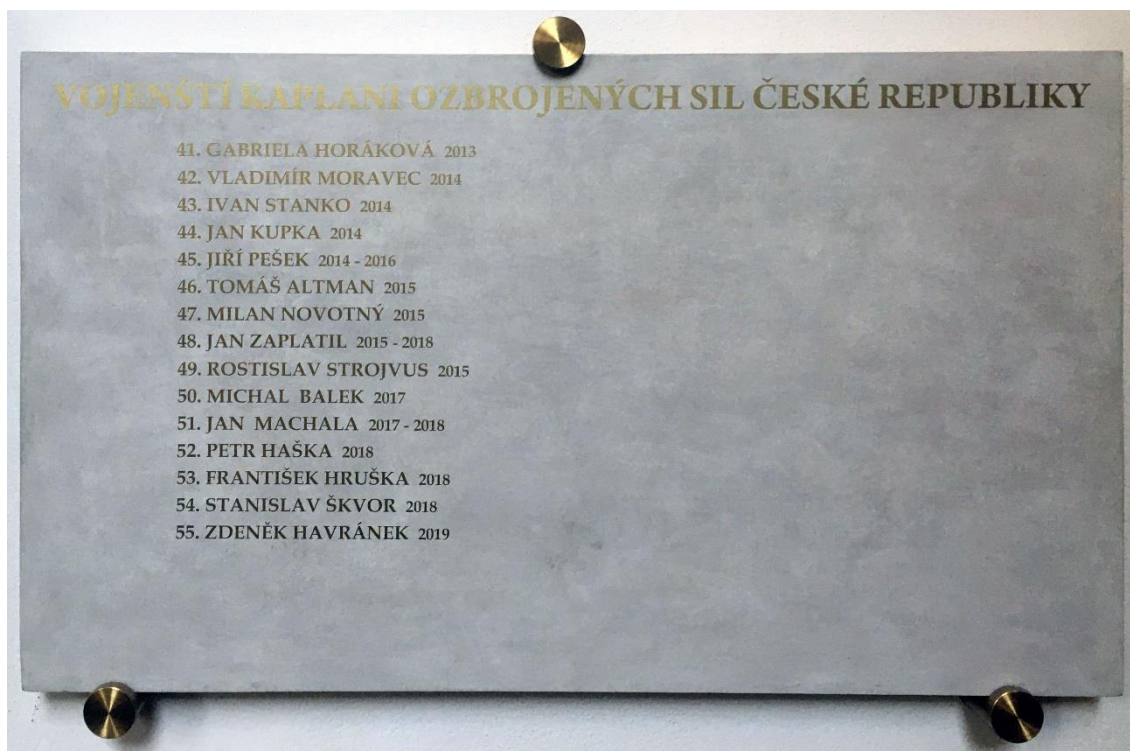
Anglické zkratky a symboly

NATO	North Atlantic Treaty Organization
------	------------------------------------

PŘÍLOHY

Příloha 1: Pamětní deska v kostele sv. Jana Nepomuckého

Příloha 2: Pamětní deska v kostele sv. Jana Nepomuckého

Církev	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bratrská jednota baptistů																			1	1	1	1	1	1	1
Církev Adventistů sedmého dne						1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
Církev bratrská			1	1	1	1	1	1	1								1	1	1	1	1	1	1	1	1
Církev československá husitská						1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	5	4	5	5	6	6
Českobratrská církev evangelická				2	2	3	2	2	2	2	3	4	4	4	4	5	6	7	8	8	8	8	10	9	9
Jednota bratrská																							1	1	1
Pravoslavná církev															1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Řeckokatolická církev																			1	1	1	1	1	1	1
Římskokatolická církev	1	1	1	4	5	8	9	12	13	13	14	13	13	14	14	16	16	14	15	16	15	14	14	12	11
Slezská církev evangelická augsburského vyznání																1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Starokatolická církev														1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Příloha 3: Tabulka počtu zastoupení jednotlivých církví po letech